

Društvo Temno nebo Slovenije

Savlje 89, SI-1000 Ljubljana

Mob: 041 738 411

www.temnonebo.si

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo (MOPE)

V vednost:

- vsem ministricam in ministrom vlade RS
- medijem

Ljubljana, 13.2.2025

Odločno in v celoti zavračamo zelo škodljiv osnutek Uredbe o omejevanju svetlobnega onesnaževanja okolja

Spoštovane ministrice in ministri, spoštovana javnost

Odločno in v celoti zavračamo nov, zelo škodljiv osnutek Uredbe o omejevanju svetlobnega onesnaževanja okolja, ki je v javni razpravi do 14. 2. 2025. Osnutek je v večini členov v nasprotju z revizijskim poročilom Računskega sodišča RS, ki je leta 2017 zahtevalo povečanje nadzora nad svetlobnim onesnaževanjem. Računsko sodišče zagotovo ne zahteva hiperprodukcijo birokratskih poročil (to ni nadzor), ampak zahteva dejansko zmanjšanje svetlobnega onesnaževanja in večji dejanski nadzor MOPE, da se stanje dnevnega (vizualnega) in nočnega okolja izboljša.

Slovenija je s sprejetjem Uredbe o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja v letu 2007 dosegla izjemen mednarodni uspeh. Žal so bili rezultati odlični samo prva 3 leta, ko so se zamenjale svetilke, ki so svetile v nebo. Nato pa se je začel vrtiljak absurdnih novih svetlobnih inštalacij, še posebej na podeželju, kjer so potrebe minimalne. Uredba je bila samo izgovor za nikoli dokončano »izboljševanje« razsvetljave, dejansko pa smo davkoplačevalci zmetali nekaj 100 milijonov evrov v investicije, ki so v večini primerov pretirane. So v skladu s pretiranim osvetljevalskim standardom, niso pa v skladu zdravo pametjo in dejanskimi potrebami ljudi.

MOPE ne mislimo komentirati posameznih členov uredbe, ker je trenutni dokument tako konfuzen, da ga ni možno izboljšati. Menimo, da MOPE to počne namenoma, čeprav bi lahko vzel za osnovo Uredbo iz leta 2007, ki je bila pregledna in razumljiva. Leta 2007 smo okoljevarstveniki uspeli vključiti v uredbo 80 % predlogov, skupaj z MOP smo pisali jasne in logične člene. Sedaj jo pišejo, posredno, dobavitelji razsvetljave, ki imajo v interesu konfuzno stanje.

V zadnjih letih je MOPE praktično vse predloge okoljevarstvenikov zavračal (dr. Zwitter, dr. Zgajmajster, dr. Trilar, dr. Debeljak, Mikuž, Mohar, Šubic). Pisali smo sicer pisne predloge, ampak to ni imelo nobenega smisla, saj MOPE skoraj nič od tega ni upošteval. Naj pri tem poudarimo, da je znanje okoljevarstvenikov leta 2025 neskončno večje kot leta 2007, ko smo orali ledino.

MOPE obtožujemo sistemske korupcije in s tem mislimo zelo resno. MOPE smo že pred letom dni prijavili KPK:

Uredbo je na ministrstvu spisala **Marjeta Zupančič**, ki je dolgoletna članica izvršnega odbora Slovenskega društva za razsvetljavo (SDR), ki je združenje prodajalcev. To je približno tako, kot da bi zakon o omejevanju kajenja prepustili funkcionarju združenja prodajalcev cigaret. Hkrati uredba (implicitno) predvideva, da lahko meritve v Sloveniji izvaja le društveni šef Marjete Zupančič, tajnik SDR **dr. Matej Kobav** iz Fakultete za elektrotehniko v Ljubljani, ker nihče drug ne bo uspel z nesmiselno akreditacijo za kalibracijske laboratorije. Zato potrebuje nov akreditiran kalibracijski laboratorij, ki bo stal davkoplačevalce kakih 500.000 evrov. Čeprav lahko meritev osvetljenosti na oknih izvede vsak učenec 5. razreda osnovne šole z dobrim luksmetrom za 500 evrov ali pa kdorkoli od več kot 50 okoljskih inšpektorjev.

Uredba ne zahteva ugašanja izvozov na avtocestah, čeprav ima večina držav v EU neosvetljene izvoze (Avstrija, Nemčija, Češka, Slovaška, Madžarska, itd.). Krivdo za osvetljevanje izvozov ima bivši predsednik SDR, ki je bivši društveni šef piske uredbe Marjete Zupančič, ki je leta 2001 za DARS spisal »študijo«, da je potrebno AC izvoze osvetljevati. Društvo je tedaj prejelo okoli 250 evrov za to »študijo«. Ni bila poceni, saj so nas, davkoplačevalce z 250 evrov »drago študijo« ogoljufali za kašnih 250 milijonov nepotrebnih investicij na avtocestah in nikoli dokončanih vzdrževalnih stroškov. Izgovor je nadstandard, pri tem pa jih ne zanima, da je minimalna pokojnina v zelo osvetljeni Sloveniji samo 484 evrov. Varčna Avstrija, ki ima 0 svetilk na avtocestah, pa nudi nadstandardne pokojnine z minimalno pokojnino 1.218 evrov za samo 15 let delovne dobe.

Sedaj to isto interesno združenje SDR piše zakonodajo za »zaščito« davkoplačevalcev in »zaščito« nočnega neba. Ali je to še lahko bolj absurdno?

Uredba je povsem konfuzen in kontradiktoren dokument, tukaj eden izmed mnogih primerov:

11.člen
(razsvetljava nestanovanjskih objektov)

Povprečna vrednost svetlobnega toka na kvadratni meter osvetljene površine razsvetljave nestanovanjskega objekta ne sme presegati 9 lm/m² teh osvetljenih površin ali skupaj največ 30.000 lm, kar je ugodneje. Razsvetljave parkirnih površin, delovnih mest na prostem, fasade in objektov za oglaševanje se pri tem ne upošteva.

Ta člen je napisan v stilu »na volitvah lahko glasujejo vsi, glasov moških in žensk se pri tem ne upošteva«. MOPE, ne delajte se norca iz nas!

Uredba omogoča uporabo skybeamerjev, ali 365 dni ali samo ob dogodkih je diskutabilno, ker je tako ali tako vse konfuzno zapisano. Do sedaj je bilo to strogo prepovedano!

Uredba prepoveduje osvetljevanje fasad na stanovanjskih objektih in nato v drugem členu dovoli, da so okna stanovanj tako osvetljena tako kot cerkve in gradovi v Sloveniji (do 5 luks).

Uredba zapoveduje ugašanje fasad po 22. ali 24. uri in nato v drugem členu dovoli, da se fasade osvetljena s 100 ali več malimi svetilkami do 300 lumnov (okoli 5 vatov na svetilko) vso noč, saj so te svetilke izjema. To pomeni, da je prepoved brezpredmetna.

Uredba prepoveduje osvetljevanje izven naselja, ampak če naročnik napiše, da je osvetljevanje potrebno zaradi prometne varnosti, se bo to izvedlo brez težav. To pomeni, da je prepoved brezpredmetna in se bo delalo kot do sedaj.

Uredba odpravlja omejitve za DRSI, ki so bile v Uredbi 2007 (v kWh/prebivalca/leto). DRSI bo lahko neomejeno postavljala novo razsvetljavo.

Uredba odpravlja omejitve za DARS, ki so bile v Uredbi 2007 (v kWh/prebivalca/leto). DRSI bo lahko neomejeno postavljala novo razsvetljavo. DARS, namesto da bi ugasnil vso razsvetljavo, tako kot je na večini avtocest v EU, lahko po novem celo osvetli vse avtoceste.

Uredba odpravlja omejitve 1 cd/m² za fasade v mestnih središčih in povečuje porabo in izpuste CO₂ za 100 % v mestnih središčih. Čeprav tega ni nihče v slovenskih občinah zahteval. Čeprav mestna središča sploh niso najbolj osvetljena, svetel je BTC. To je čista kaprica avtorice Marjete Zupančič, ki je nam okoljevarstvenikom leta 2007 »težila«, da je zgradba MZZ premalo osvetljena (okoli 0,2 cd/m²). MZZ sploh nima ne želje in ne planov, da to stavbo 10-krat bolj močno osvetli, ko je sedaj.

Uredba odpravlja enostavno kontrolo v kWh/prebivalca/leto, ki smo jo vsi razumeli in je bila do sedaj zelo koristna. Lumne x čas ne zna nihče izračunati, pri računanju pa zelo hitro narediš napako 20 % ali več. Ker se vsaka svetilka vključuje ob svojem času. To okoljevarstveniki razumemo kot »vsipanje peska v ležaje«, da postane omejitev neuporabna. Vrednosti klmh na prebivalca na leto so absurdno visoke in nič ne omejujejo.

Uredba dovoljuje absurdno visoke vrednosti za mala parkirišča, ki jih je največ. Recimo frizerski salon s tremi parkirišči bo lahko imel sedaj 30.000 lm, kar je ekvivalent 30 uličnih svetilk ali 10 svetilk za en parkiran avto.

Uredba dovoljuje, da napis Telekom v centru Ljubljane Telekom Slovenije poveča za 200-krat (iz 0,5 cd/m² na 100 cd/m²). Čeprav je ta napis že kašnih 20 let na vrhu zgradbe in je dovolj svetel, da ga vidimo kilometre daleč. Uredba ne prepoveduje LED video prikazovalnikov, čeprav jih prepoveduje Zakon o državnih cestah. LED video prikazovalniki so ob cestah smrtno nevarni, ker preusmerjajo pozornost. Ampak o tem ni besedice v Uredbi.

Uredba dovoljuje do 10 luksa na oknih stanovanj, čeprav takšne osvetljenosti nima nihče v Sloveniji. Večina občanov se pritožuje zaradi 0,01 luksa (TNS ima vso evidenco, inšpektorji tega ne poznajo, ker ne merijo, MOPE nima pojma). To je enako absurdno kot če bi prepovedali vožnjo po cestah s hitrostjo višjo od 500 km/h. Družina R. v Ljubljani mora prav sedaj plačati okoli 8.000 evrov sodnih stroškov, pravdali so se več let, ker imajo na oknih samo 4,6 luksa in so zaradi norih števil v stari uredbi izgubili na sodišču. To je najbolj osvetljeno stanovanje v Sloveniji. Takšne primere bi moral reševati inšpektorat, pa jih ne! Ker MOPE blokira pametne in enostavne rešitve!

Uredba predlaga prilaganje osvetlitve dejanskemu prometu. Kar je škodljivo za davkopllačevalce, ker implicira štetje prometa in dinamično prilagajanje, kar je izjemno drago in lahko povzroči več 100 milijonov evrov dodatnih stroškov. Dovolj je že uporaba svetilk z zatemnjevanjem na osnovi časa. Takšna svetilka stane samo 1 evro več (proizvodna cena) kot običajna svetilka brez zatemnjevanja. Uredba bi morala prepovedati uporabo svetilk brez zatemnjevanja, saj je to zelo poceni in učinkovita rešitev. Ampak, ker pišejo to uredbo dobavitelji razsvetljave, tega člana ne boste videli.

Uredba bi morala zahtevati minimalno življenjsko dobo svetilk 25 let in določiti, kako se to tehnično doseže, da ni zlorab s strani dobaviteljev. To danes zmorejo vsi resni dobavitelji za 0 evrov dodatnih stroškov. Ampak seveda tega ni, ker uredbo pišejo dobavitelji.

Uredba zahteva fiktivno poročanje občin šele čez 5 let, kar je prepozno. Občine bi morale vse nove svetilke vnaprej vpisovati v centralni kataster svetilk, ki bi moral biti prosto dostopen in ga lahko vsakdo pogleda. Tako kot na GoogleMaps lahko vidimo vsak drog javne razsvetljave. TNS je pripravljeno voditi takšen kataster in omogočiti on-line grafični prikaz, saj imamo resen interes, da se omeji to absurdno, nesprejemljivo naraščanje razsvetljave.

Uredbe odpravlja monitoring svetlobnega onesnaževanja, ki je zapisan v Uredbi leta 2007. Monitoring je merjenje svetlobnega onesnaževanja neba na referenčnih točkah, pogosto v krajinski parkih ali na vrhovih planin. MOPE besedo monitoring zlorabi za merjenje osvetljenosti na oknih, kar to ni. Tudi monitoring globalnega segrevanja ni merjenje temperature na sobnih termostatih. To pritožbo lahko preberete v Poročilu Varuha človekovih pravic v letu 2010.

Predlog MOPE ocenjujemo kot prevaro davkoplačevalcev. Enako kot je bila PR prevara enomesečna izključitev zahodne ljubljanske obvoznice (energetska kriza), nato pa so jo po dobrem mesecu vključili nazaj pod pretvezo prometne varnosti, čeprav ni bilo v tistem času niti ene nesreče. Avtocesta z ogromno priključki, ki gre skozi Berlin je sedaj v popolni temi. DARS to ne zanima, ker se valja v denarju.

Uredba je zelo komplicirano napisan dokument, člani so si kontradiktorni, tekst bodo težko razumeli celo inšpektorji. Uredbo iz leta 2007 smo razumeli v eni uri, pohvalili so jo inšpektorji glede razumljivosti. Za trenutni osnutek uredbe potrebuješ resen 7-dnevni študij z delanjem izpiskov, ker uredba ni strukturirana.

Če bi bil tak dokument sprejet, bi se svetlobno onesnaženje samo še povečalo, čeprav izgleda kot da bo treba veliko izklapljati. Dejansko pa je vse obratno, začetne vrednosti so višje, vedno so izjeme, rast razsvetljave je lahko tudi 500 %. Milijon dreves lahko po novem osvetliš s talnimi svetilkami, ki so bile do sedaj strogo prepovedane. Uredba povečuje rabo energije, povečuje izpuste toplogrednih plinov in močno povečuje stroške davkoplačevalcem.

V društvu TNS opažamo, da se najbolj tragične nesreče v nočnem času zgodijo prav na močno osvetljenih odsekih, kar kaže na to, da močna svetloba ponoči stimulira voznike k hitri vožnji. Uredba implicitno uvaja močno svetlobno pretiran in škodljiv standard EN 13201, ki je glavni problem pretiranega osvetljevanja v Sloveniji. Standard ni potrdil noben politik na nivoju EU, noben okoljevarstvenik, noben biolog, noben zdravnik, noben astronom, noben ekolog. To je čisti standard dobaviteljev. Nemci se ga ne držijo, ampak osvetljujejo manj, po zdravi pameti. **Ponoči je večina nesreč zaradi alkohola in ne zaradi pomanjkanja svetlobe. Fakti bruti!**

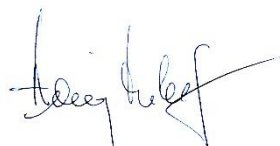
Osnutek Uredbe za že tako absurdno visok standard EN 13201 in EN 12464-2 omogoča zvišanje za 25 % (zaprševanje) in še dodatno za 15 %, skupaj absurdno visok standard zvišuje za 44 %.

Če bo MOPE nadaljevalo s tem škodljivim delom glede »zaščite« nočnega okolja napovedujemo, da bomo Uredbo dali v presojo Ustavnemu sodišču. Tam bo zagotovo padla zaradi številnih neustavnosti.

S spoštovanjem,

Andrej Mohar

Vodja pogajalske ekipe okoljevarstvenikov
za Uredbo 2007

Herman Mikuž

Predsednik

